

การออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เมืองพัทยา DESIGN GUIDELINES FOR AGING SOCIETY ACTIVITY CENTRE IN PATTAYA CITY

วัชรชัย ปราบวิไล¹ และพัสดราภรณ์ ทิพย์โสธร²

WATCHARACHAI PRABWILAI¹ AND PASTRAPORN THIPYASOTHORN²

¹ นักศึกษาหลักสูตร ค.อ.ม. (สาขาสถาปัตยกรรม) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

watcha9621@gmail.com, and pastraporn.th@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่อกรณีศึกษาแนวทางการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เมืองพัทยา เพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ ควบคู่กับที่ภาครัฐส่งเสริมการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์และมีคุณภาพ กับสังคมและตัวผู้สูงอายุเอง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพศูนย์กิจกรรม 2) เพื่อศึกษาปัญหาในออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 3) เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยจะทำการสุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุทั่วไปและผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุภาครัฐและเอกชน ในการเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยการสุ่ม จำนวน 200 คน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการศึกษาประเด็นความต้องการของผู้สูงอายุที่เกษียณและผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาและประสบการณ์ครั้งเกษียณอายุแล้วยังอาจเป็นที่ต้องการทำประโยชน์ให้สังคมอยู่น่าไปวิเคราะห์ และนำผลจากการศึกษาสู่การออกแบบพื้นที่ผังศูนย์กิจกรรมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมของผู้สูงอายุที่ตอบสนอง ความสุข ความสะดวกสบายและ ความปลอดภัย เป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาด้านลักษณะเป็นสถานที่ทำกิจกรรมอีกทั้งยังสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์เป็นแนวความคิดในการจัดทำโครงการที่มีความสอดคล้องกับการทำกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุได้หลายโครงการต่อไป

คำสำคัญ: สังคมผู้สูงอายุ ศูนย์กิจกรรม วัยเกษียณ

Abstract

This study is aimed to explored a case study of an design guidelines for aging society activities center in pattaya for improving and promoting the quality of life of elderly people including with the government's promotion of spending leisure time doing beneficial activities by the elderly for their own and social benefits. The objectives of this study were 1) to investigate physical characteristics of the Senior Activity Center, 2) to investigate the Center layout problem, and 3) to propose the approaches to the Center layout preparation. The samples of this study consisted of elderly aged 60 years and above. They were general elderly people and members of elderly clubs from public and private sectors. The questionnaires were used to collect data from 200 elderly people.

The results of this study showed that retired elderly people and those with wisdom and experience still need to generate social benefits. Thus, data obtained were analyzed and used for designing Senior Activity Center layout that meets the desires of elderly people in terms of their happiness, comfort, and safety. The Center establishment is the approach to the development of the location for senior activities. The findings of this study could be applied to several similar projects.

Keywords: aging society; activities center; retirement age

1. บทนำ

สืบเนื่องมาจากโครงสร้างของประชากรโลกมีการเปลี่ยนแปลง [1] เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) และมีการพยากรณ์กันว่าในปี พ.ศ.2568 จะมีประชากรผู้สูงอายุทั่วโลก 340 ล้านคน ซึ่งในปัจจุบันนี้มีประชากรผู้สูงอายุอยู่ประมาณร้อยละ 28 โดยเฉพาะประชากรที่เกิดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2489-2507) หรือในยุคที่ถูกเรียกว่า “Baby Boomer” หรือ “Gen X” และคนกลุ่มนี้เองจะเป็นกลุ่มคนที่เกษียณอายุจากงานหรือกำลังจะเกษียณ เมื่อประชากรเกษียณอายุ ขณะนี้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นลำดับต่อปีตั้งแต่ร้อยละ 7.3 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 10.7 ในปี 2550 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25.1 ในปี 2573 [2] โดยเฉพาะขณะนี้ประชากรยุค เบบี้บูมเมอร์ กำลังอยู่ในวัยสูงอายุ ประเทศไทยจะต้องเตรียมความพร้อม ทั้งด้านบุคลากรและระบบ โดยจะต้องเร่งดำเนินการด้านต่างๆ สร้างหลักประกันด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล สนับสนุนการดูแลระยะยาวและแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ดูแล สร้างหลักประกันด้านรายได้และส่งเสริมการออมเพื่อวัยหลังเกษียณ ส่งเสริมการทำงานของสูงอายุและขยายกำหนดการเกษียณอายุ

เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมมือกันกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ งามอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และเมืองพัทยา ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสูงอายุ ซึ่งเป็นปุชนียบุคคล เป็นคลังสมองของแผ่นดิน จึงมีความร่วมมือ ร่วมใจ สานต่อโครงการเมืองที่เป็นมิตรกับสูงอายุ Age-Friendly Cities โดยใช้เมืองพัทยาเป็นเมืองนำร่อง เพื่อเตรียมการรองรับระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวโดยท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และการดูแลผู้สูงอายุอย่างองค์รวม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยสูงอายุ เพื่อเตรียมการรองรับระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว

ผู้วิจัยจึงขอเสนอโครงการตัวอย่างกรณีศึกษาจัดตั้งศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุควบคู่กับที่ภาครัฐควรส่งเสริมการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์และมีคุณภาพกับสังคมและตัวผู้สูงอายุเอง ด้วยเหตุนี้ในการวิจัยภายใต้แนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณเป็นหนึ่งในแนวทางด้านการพัฒนาตามลักษณะเป็นสถานที่ทำกิจกรรม

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับพฤติกรรมหลังเกษียณ
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย
3. เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรกลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้สูงอายุผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์คนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จากผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ 2 กลุ่ม สุ่มเลือกผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane' 1973 : 1088) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อนที่ 10% โดยการเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จำนวน 200 คน กลุ่มแรกจากผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณทั่วไป หลากหลายอาชีพ (เป็นตัวแทนผู้สูงอายุ) ที่ยังแข็งแรงและสามารถใช้ชีวิตทำกิจกรรมนันทนาการในสถานที่ต่างๆ และต้องการมีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่สนใจ และเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาและประสบการณ์ ซึ่งจากสถิติจากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็น ร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปี 2545 2550 2554 ตามลำดับผลการสำรวจปี 2557 [3] พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด (ผู้ชาย ร้อยละ 13.8 และผู้หญิง ร้อยละ 16.1) จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10,014,699 คน เป็นชาย 4,514,812 และหญิง 5,499,887 คน หรือคิดเป็นชายร้อยละ 45.1 และหญิงร้อยละ 54.9 ของ ผู้สูงอายุทั้งหมด ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังแสดงในตารางที่ 1 ทำให้ความต้องการพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจำนวนและร้อยละของประชากรสูงอายุ พ.ศ. 2537 2545 2555 2554 และ 2557

ปีทีสำรวจ	จำนวนผู้สูงอายุ	ร้อยละ
2537	4,011,854	6.8
2545	5,969,030	9.4
2550	7,020,959	10.7
2554	8,266,304	12.2
2557	10,014,699	14.9

ที่มา : รายงานผลเบื้องต้น สำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กลุ่มที่สองคือกลุ่มผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุของภาครัฐและเอกชนต่างๆ โดยสุ่มเลือกผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดในชมรมผู้สูงอายุเช่น ชมรมข้าราชการบำนาญ บำนาญ 4 อำเภอเขตใต้จังหวัดเพชรบูรณ์ ชมรมมวยไทเก็ก เหวียนเหวียน (สวนหลวง ร.9 จ.กรุงเทพ) ชมรมผู้สูงอายุต่างๆ ภายในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรีและอื่นๆ ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะที่มีพื้นร่วมทำกิจกรรมเป็นประจำอยู่แล้วแต่พื้นที่และลักษณะการทำกิจกรรมที่จำกัดและยังไม่ตอบสนองความสุข ความสะดวกสบาย ความปลอดภัยและความต้องการพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมร่วมกับชมรมผู้สูงอายุอื่นๆ หรือนอกสถานที่ มาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัย โดยผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในสภาพการณ์ปัจจุบัน พฤติกรรม และรูปแบบกิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เพื่อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัย ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้อง และเลือกใช้แบบสำรวจแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณเสนอแนะทางการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

พื้นที่ศึกษา การดำเนินงาน Age-Friendly Cities ได้เข้าไปสู่นโยบายการบริหารราชการเมืองพัทยา เมืองพัทยาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานโครงการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและเมืองพัทยามีแผนที่จะทำในอนาคตดังนี้

1.จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 2.พัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงขอเสนอโครงการตัวอย่างกรณีศึกษาศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เมืองพัทยา เพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ และเป็นศูนย์กลางสถานที่สำหรับพื้นที่ทำกิจกรรมที่สนใจของผู้สูงอายุหรือใช้เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนและแลกเปลี่ยนเผยแพร่ภูมิปัญญาและประสบการณ์ให้แก่ผู้สูงอายุด้วยกันและบุคคลทั่วไป

กรณีศึกษาเลือกเฉพาะเจาะจงจากศูนย์รวมการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ ได้จำนวน 3 แห่ง 1.ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรี 2.สวนวรรณธรรม สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักงานกรุงเทพมหานคร 3.โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ ชลบุรี

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรี ที่ตั้งอยู่ในเทศบาลนครนนทบุรี อาคารศูนย์ฯ 5 ชั้นประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เป็นที่รวมตัวของผู้สูงอายุทำกิจกรรมออกกำลังกายต่างๆ เน้นเรื่องสุขภาพเป็นหลัก เพื่อเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ที่ตรงกับความต้องการของตนเอง จะทำให้มีโอกาสแสดงและใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิต



สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ลานทำกิจกรรมนอกประสงค์และห้องกิจกรรมชมรมต่างๆในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรี

รูปที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งประกอบบริเวณในพื้นที่และกิจกรรมในพื้นที่ทำการศึกษา

สวนวนธรรม สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักงานกรุงเทพมหานคร ที่ตั้งอยู่ในสวนวนธรรม (สวนสาธารณะ)บริเวณด้านหลังสวนหลวง ร.9 เขตสวนหลวง นอกจากจะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแล้วยังเป็นสถานที่สำหรับพัฒนาจิตใจการออกแบบจึงแบ่งพื้นที่สวนออกเป็น 3 Zone ตามลำดับการเข้าถึงโดยมีสระน้ำเป็นตัวแบ่งพื้นที่และมีสะพานเชื่อมโยงทุก Zone เข้าด้วยกัน สวนแห่งนี้จึงนับเป็นส่วนแห่งแรกของกรุงเทพมหานครที่น่าหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการออกแบบสวน ภายใต้ความร่มรื่นของไม้ยืนต้นหลากหลายชนิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาสวนแห่งนี้จึงเป็นส่วนแห่งธรรมะที่ทุกคนสามารถเข้าไปพักผ่อนจิตใจสัมผัสกลิ่นอายแห่งธรรม กลิ่นอายแห่งธรรมชาติ ซึ่งธรรมชาติก็คือธรรม ธรรมจึงอยู่รอบๆตัว



สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งประกอบบริเวณเช่น สวนสุขภาพ,สถานที่ปฏิบัติธรรมและวิปัสสนา ในพื้นที่สวนวนธรรม สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักงานกรุงเทพมหานคร

รูปที่ 2 แสดงสภาพปัจจุบันสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งประกอบบริเวณในพื้นที่และกิจกรรมในพื้นที่ทำการศึกษา

โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ ชลบุรี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข องค์การมีสมรรถนะสูง ทันสมัย พึ่งตนเองได้ บุคลากรเชี่ยวชาญมีความสุขระบบบริการทางการแพทย์มีคุณภาพ เป็นต้นแบบการจัดบริการสุขภาพด้านเวชศาสตร์ผู้สูงอายุของประเทศที่มีมาตรฐานระดับสากลร่วมขับเคลื่อนสุขภาวะผู้สูงอายุให้เข้มแข็งและยั่งยืนเหมาะกับการพักผ่อน เป็นหมู่คณะ มีความปลอดภัย มีการให้บริการที่ดี ข้อเสียคือ ค่าใช้จ่ายสูงและเดินทางไกลไม่สะดวกที่จะไปคนเดียว



สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องประชุมสัมมนา,ห้องอาหาร,บ่อน้ำแช่บำบัด ในพื้นที่โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ จ.ชลบุรี

รูปที่ 3 แสดงสภาพปัจจุบันสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งประกอบบริเวณในพื้นที่และกิจกรรมในพื้นที่ทำการศึกษา

4. ผลการวิจัย

ผลของการศึกษาลักษณะทางกายภาพศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับพฤติกรรมหลังเกษียณ โดยมีเกณฑ์เลือกศึกษาจากลักษณะทางกายภาพภายนอกและภายในรวมถึง ศึกษาหลักการจัดศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุเพื่อนำไปใช้ในกรณีศึกษาศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุ 4 ประเด็นดังนี้ 1.การให้บริการกิจกรรมภายในศูนย์กิจกรรม 2.การบริหารงานศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุ 3.ลักษณะสถานที่ตั้งศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุ 4.แนวความคิดสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบต่างๆ ภายในโครงการ

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษาพบว่ามีองค์ประกอบที่แตกต่างกันแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้ ประเด็นที่ 1 ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้บริการศูนย์ที่ต่างกัน เช่น เรื่องเวลา ความสนใจ สภาพความพร้อมของร่างกายและความต้องการด้านความปลอดภัย

ประเด็นที่ 2 ผู้ให้บริการผู้สูงอายุควรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออาสาสมัครจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องผู้สูงอายุ ประเด็นที่ 3 ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสภาพแวดล้อมต่างกัน เช่น ต้องการที่โล่งโปร่งสบาย ต้องการพื้นที่ ที่เป็นธรรมชาติ ต้องการพบปะกับผู้คน ต้องการอยู่ใกล้ชิดลูกหลาน

ผลของการศึกษาปัญหาในออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย จากการลงพื้นที่ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุและศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำนวน 3 แห่งคือ 1. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรี 2. สวนวรรณธรรม สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักงานกรุงเทพมหานคร 3. โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ ชลบุรี พร้อมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจสังเกตพบว่า สถานที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ จะอยู่ใกล้สาธารณูปโภคเช่นทางสัญจร การให้บริการกิจกรรมต่างๆ สภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งรองรับการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้สูงอายุในอนาคต การให้บริการของอาคารต้องมีความยืดหยุ่นหรือสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้หลากหลาย การจัดวางผังจึงแตกต่างกันในแต่ละแห่ง มีการแบ่งส่วนการใช้งาน (Zoning) ลักษณะใกล้เคียงกันประกอบไปด้วย

1. ส่วนด้านสังคมสาธารณะ (Social and Culture Zone) เป็นส่วนสำคัญหลักของโครงการ เนื่องจากเป็นส่วนที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ
 2. ส่วนการศึกษา (Education Zone) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาจากส่วนสังคม เนื่องจากตัวโครงการต้องการที่จะทำการเผยแพร่ความรู้และทำประโยชน์ให้แก่บุคคลทั่วไป
 3. ส่วนพื้นที่สาธารณะ (Public Zone) เป็นส่วนที่ให้คนภายนอกได้เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน และเป็นส่วนแสดงประวัติและเล่าถึงความเป็นมาพร้อมทั้งให้ข้อมูลในด้านรูปธรรม
 4. ส่วนสุขภาพ (Health Zone) ลักษณะสภาพแวดล้อมระดับนโยบายควรมีการใช้สอยพื้นที่ให้เกิดการส่งเสริมและสร้างประโยชน์กับสุขภาพของผู้สูงอายุและการให้บริการการออกกำลังกายด้วยเครื่องเล่น โดยแบ่งเป็นส่วนสาธารณะและสภาพแวดล้อมส่วนบุคคล
 5. ส่วนพื้นที่ส่วนบุคคล (Private Zone) ได้แก่ ส่วนพื้นที่บ้านพัก และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลซึ่งการแบ่งส่วนพื้นที่การใช้งานจะมีความสัมพันธ์กัน
 6. เส้นทางสัญจรหลักที่เป็นถนน (Circulation) มีการใช้เป็นทางเชื่อมและแบ่งกลุ่มอาคาร ซึ่งมีการจัด 2 รูปแบบ คือ 1) ระบบทางสัญจรหลักอยู่รอบนอกล้อมกลุ่มอาคารอยู่ภายใน เชื่อมอาคารด้วยทางเดินเท้า 2) ระบบทางสัญจรหลักอยู่รอบอาคาร มีถนนหลักโดยรอบแต่ละอาคาร ทางเดินเชื่อมอาคารเป็นการเดินข้ามถนนหลัก
- ผลของการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางออกแบบผังศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยพบว่า ปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังพบว่า “ร้อยละ 73.7 ของผู้สูงอายุชายเข้าร่วมกิจกรรมและร้อยละ 70.3 ของผู้สูงอายุหญิง ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายและการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/ชมรม เพศชายเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศหญิง” ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/ชมรม จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/ชมรม				
เพศ	ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม	เข้าร่วมกิจกรรมบางครั้ง	เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง	รวม
ชาย	42	20	80	142
หญิง	0	26	32	58
รวม	42	46	122	200

จากตารางที่ 2 การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/ชมรม และการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 200 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 10 % โดยใช้สมการของ YAMANE จะได้ $n = N / (1 + N (0.10)^2)$ จำนวนทั้งสิ้น 200 คน เพื่อกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ต้องการเพื่อการวิจัยจากจำนวนของประชากร พบว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมของผู้สูงอายุเพศชายจะมีความสนใจและเข้าร่วมทำกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง ดังนั้นในแนวทางในการวางแผนของสิ่งอำนวยความสะดวกหรืออุปกรณ์ในการทำกิจกรรมประเภทต่างๆ หรือพื้นที่จัดเก็บควมมีเพียงพอต่อสัดส่วนของผู้สูงอายุเพศชายมากกว่าผู้สูงอายุเพศหญิงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้พื้นที่เพียงพอและสะดวกสบาย

จากการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุพบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันในแต่ละระดับของการศึกษา และประสบการณ์ ซึ่งกิจกรรมแต่ละกิจกรรมล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อ เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีความแตกต่างกันในกระบวนการปฏิบัติกิจกรรม ในตัวกิจกรรมแต่ละกิจกรรมทำให้ผู้สูงอายุได้รับรู้ความสามารถของตนเองในหลายๆ ด้าน การที่ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและมีความสามารถโดยสามารถถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้งต่างๆ ผ่านประสบการณ์ รวมทั้งได้สื่อสารและทำงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นแล้วในกิจกรรมของผู้สูงอายุได้แสดงผลงานของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นและเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงความต้องการลักษณะศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณจำแนกตามระดับการศึกษา

ความต้องการลักษณะศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณจากระดับการศึกษา						
ระดับการศึกษา	พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน	พื้นที่สำหรับเผยแพร่ความรู้	พื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ	พื้นที่สำหรับพักผ่อนอาศัย	อื่นๆ	รวม
ประถมศึกษา	36	0	9	0	0	45
มัธยมศึกษา	11	0	0	0	0	11
ปริญญาตรี	39	26	15	8	22	110
สูงกว่าปริญญาตรี	12	22	0	0	0	34
รวม	98	48	24	8	22	200

จากตารางที่ 3 การวิจัยเรื่องความต้องการลักษณะศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ และการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 200 คน ผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณทุกกลุ่มระดับการศึกษาต้องการให้เป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันของคนในวัยเดียวกันส่วนลำดับรองลงมาผู้ที่มีการศึกษาดั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปจะมีความต้องการให้เป็นพื้นที่สำหรับเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ ของผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มอื่นเพื่อเสนอแนวทางออกแบบผังศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ จึงจัดให้มีลักษณะพื้นที่การเข้าถึงพื้นที่ตามสัดส่วนของจำนวนผู้ใช้ให้ตรงความต้องการใช้ประโยชน์ของการทำกิจกรรมแต่ละประเภทซึ่งจากผลวิจัย ผู้ที่ระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า มีความต้องการพื้นที่ทำกิจกรรมเป็นลักษณะพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปซึ่งมีสัดส่วนรองลงมามีความต้องการพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมในลักษณะสำหรับใช้เป็นพื้นที่เผยแพร่ความรู้ ดังนั้นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุจึงควรมีขนาดและความสำคัญมากกว่าพื้นที่สำหรับเผยแพร่ความรู้

6. อภิปรายและสรุปผล

จากผลการวิจัยลักษณะทางกายภาพศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับพฤติกรรมหลังเกษียณ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำมาออกแบบศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุ โดยนำพฤติกรรมและกิจกรรมของผู้สูงอายุ มาศึกษาเพื่อให้ออกแบบสนองประโยชน์ใช้สอย พบว่าการให้บริการของศูนย์บริการสาธารณสุข ในปัจจุบันนั้นซึ่งมีผู้ใช้บริการทุกคนต้องการการเคลื่อนไหวต้องการออกกำลังกาย การออกกำลังกายจึงเข้ามามีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้เราสุขภาพดีสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา บุญภักดี [4] และลักษณะการจัดการให้บริการพบว่ามีการให้บริการกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุจริงแต่มีจำนวนเจ้าหน้าที่และพื้นที่สำหรับให้บริการไม่สอดคล้องเพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุที่สนใจ ทำให้ผู้สูงอายุต้องทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ ที่คับแคบ จึงเป็นผลให้ผู้สูงอายุมีความต้องการพื้นที่ทางกายภาพที่เหมาะสมทั้งขนาดสภาพแวดล้อมและรูปแบบพื้นที่ ให้เอื้ออำนวยแก่การทำกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสภาวะแวดล้อมที่ลดลงสำคัญต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตที่เป็นปกติและการมองโลกในแง่ดี [5]

จากผลการวิจัยปัญหาในออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ที่เลือกใช้บริการศูนย์กิจกรรมผู้สูงอายุชั้นนำต่างๆ หรือศูนย์แพทย์ทางเลือกแบบครบวงจร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ โดยกิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่ายทำอยู่ที่บ้านไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ พื้นที่เฉพาะ หรือต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ในการดูแล แต่เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมส่วนใหญ่ที่นิยมทำนั้นพบว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และนิยมทำเป็นเวลานานมากๆ เช่น การดูโทรทัศน์แต่เมื่อสำรวจผลความสนใจในการทำกิจกรรมกลับพบว่ากิจกรรมที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจมากเป็นกิจกรรมที่

จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ สถานที่เฉพาะ รวมไปถึงต้องอาศัยอุปกรณ์และเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่การทำกิจกรรม โดยภาพรวมของทัศนคติที่มีต่อการทำกิจกรรม พบว่าเป็นไปในทิศทางบวก และมีความต้องการพื้นที่ทางกายภาพเพื่อทำกิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อการทำกิจกรรมมากที่สุด คือตำแหน่งที่ตั้งที่มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย รวมไปถึงมีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการใช้สอยของตน สอดคล้องกับศิรินันท์ กิตติสุขสถิต [6] ที่ว่าด้วยแนวคิดการดูแลคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุต้องดูแลตัวเองเป็นหลัก และคำนึงถึงการเข้าถึงมิติคุณภาพชีวิตด้านจิตใจที่ละเอียดอ่อนของผู้สูงอายุ

เพื่อเสนอแนวทางออกแบบผังศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เป็นกระบวนการสำคัญที่จะตอบสนองประโยชน์ใช้สอยของผู้สูงอายุได้อย่างครบวงจร การออกแบบวางผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สะดวกสบาย และความปลอดภัยในสภาพแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับแนวคิดของนวลวรรณ ทวยเจริญ [7] เรื่อง การพัฒนาสภาพแวดล้อมเหมาะสมของผู้สูงอายุ

รูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมนันทนาการในชมรมผู้สูงอายุซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ที่จะเป็นการส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกายจัดกิจกรรมเดือนละ 1 - 2 ครั้งและเวลาที่จัดกิจกรรมจะมีทั้งเช้าและบ่าย จากการศึกษาของพลตินันท์ เหลืองไพบูลย์ [8] เรื่องชมรมผู้สูงอายุได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และลักษณะกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุเป็นแหล่งชุมชนพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยน ความรู้ความคิดเห็นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการสังคมบริการด้านกิจกรรมนันทนาการ การออกกำลังกาย กีฬา ศาสนาวัฒนธรรม การออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ จำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการของผู้ใช้งานที่ตรงตามพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเพื่อหาคุณลักษณะและความต้องการ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและการออกแบบทางกายภาพ และการจัดสภาพแวดล้อม (Environmental design) นั้นมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสภาวะแวดล้อมที่ลดลง จากการศึกษาของศศิพัฒน์ ยอดเพชร [5] ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้นควรเอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในสภาวะแวดล้อมทั้ง 3 ส่วนคือ 1) สภาวะแวดล้อมส่วนบุคคล (Individual environment) คือควรเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น 2) สภาวะแวดล้อมทางสังคม (Social environment) คือการที่ควรเน้นการจัดสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) สภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) คือ ควรให้ความสนใจในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้สูงอายุผลการวิจัยที่ได้จากการสำรวจสังเกตและสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่กรณีศึกษาทำให้สรุปได้ว่า

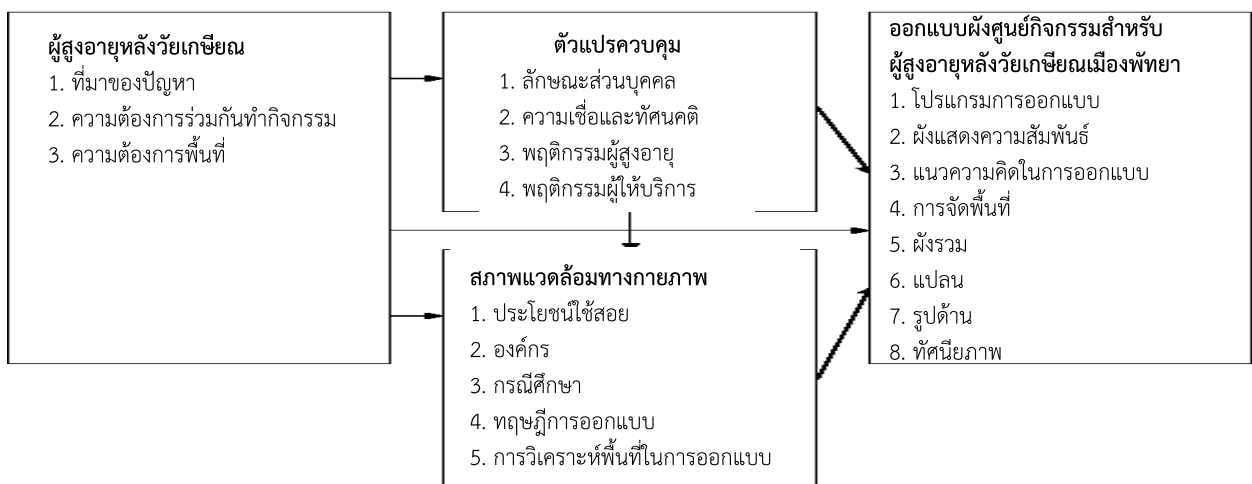
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ของศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุนั้น การจัดวางผังขึ้นอยู่กับรูปทรงและขนาดของที่ตั้ง ซึ่งประกอบด้วย อาคารอำนวยการ อาคารส่วนที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ อาคารสำหรับเผยแพร่ความรู้และทำประโยชน์ให้แก่บุคคลทั่วไป สถานที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ลักษณะสภาวะแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พื้นที่ให้เกิดการส่งเสริมและสร้างประโยชน์กับสุขภาพของผู้สูงอายุและเชื่อมต่อในการเข้าถึงและการใช้งานกับพื้นที่ส่วนพื้นที่บ้านพักและเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล ผู้สูงอายุ

2. แนวทางการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณใช้แนวคิดหลักในการออกแบบเพื่อให้ความสำคัญกับคุณภาพและความถาวรของสภาพแวดล้อมและการตอบสนองต่อผู้ใช้งานเป็นสำคัญสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงวัสดุที่ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะภายในศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเป็นการนำธรรมชาติเข้ามามีส่วนร่วมกับงานออกแบบด้วยเพื่อเป็นการส่งผลดีกับสภาพร่างกายและจิตใจผู้สูงอายุ ในพื้นที่ภายนอกอาคาร ควรออกแบบให้มีความเชื่อมโยงในการใช้พื้นที่ประเภทต่างๆ เข้าถึงง่ายและไม่ซับซ้อนและสับสนต่อผู้ใช้งานและประเภทการใช้งานต่างๆสำหรับผู้สูงอายุ จัดทำ ทางเดินเท้า ทางลาด บันได รวมทั้งการมองเห็นพื้นที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เหมาะสมกับกายภาพของผู้สูงอายุ



รูปที่ 4 แสดงภาพแนวทางการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ

ที่มา : แนวทางการออกแบบศูนย์ส่งเสริมสังคมและนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เขตทุ่งครุและพื้นที่ใกล้เคียง จังหวัดกรุงเทพมหานคร



รูปที่ 5 แสดงกรอบแนวความคิดกระบวนการออกแบบผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เมืองพัทยา

จากกรอบแนวความคิดกระบวนการออกแบบ เพื่อนำมาวิเคราะห์วางแผนจัดการ เพื่อหาความต้องการทางกิจกรรมและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับกิจกรรมประเภทต่างๆของผู้สูงอายุ นำสู่กระบวนการออกแบบศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เพื่อทำให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปของกระบวนการโครงการวิจัย โดยเริ่มต้นจากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ทำให้เกิดการตั้งวัตถุประสงค์ขึ้นคือ การศึกษาแนวทางการออกแบบศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ และการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์กิจกรรม ทำให้เกิดข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อค้นพบและแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับสถาปนิก มณฑนากร นักศึกษา ประชาชนที่สนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับปรุงหรือออกแบบศูนย์กิจกรรม หรืออาคารสาธารณะที่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุเพื่อตอบรับการใช้พื้นที่ทั้งผู้สูงอายุและลูกหลานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ เป็นการสร้างความคุ้มค่าให้แก่ผู้สูงอายุได้มีความสุข ผู้วิจัยได้กำหนดข้อเสนอแนะการวิจัยวางผังศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เมืองพัทยา มีดังต่อไปนี้

แนวคิดในการจัดผังบริเวณ เน้นความสำคัญกับการจัดผังบริเวณให้มีส่วนที่เด่นชัดระหว่างกลุ่มผู้ใช้ คือผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักและกลุ่มผู้ติดตามผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรม เช่น ลูกหลาน หรือผู้ที่มาใช้บริการร้านค้าในโครงการ โดยพื้นที่ใช้สอยของผู้สูงอายุนั้นจะจัดให้เป็นพื้นที่ปิดอยู่ในบริเวณด้านในสุดของผังและพื้นที่สัดส่วนของกลุ่มผู้ติดตามผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมจะอยู่บริเวณนอกสุดของผัง จะเห็นได้ว่าลักษณะของผังบริเวณจะมีลักษณะยังมีความเป็นส่วนตัวและกำหนดกลุ่มผู้ใช้เฉพาะมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ด้านในของพื้นที่ เชื่อมต่อพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ทำกิจกรรมส่วนของผู้สูงอายุด้วย พื้นที่เอนกประสงค์ เช่น ลานกิจกรรม

สวนพักผ่อน และทางเดิน เป็นต้น แนวคิดดังกล่าวเพื่อให้เกิดความปลอดภัยเป็นส่วนและเป็นพื้นที่กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงไม่ตัดขาดปฏิสัมพันธ์ต่อกลุ่มผู้ติดตามเพื่อทำกิจกรรมร่วมหรือเพื่อรอรับส่ง เช่น ลูกหลานหรือผู้ดูแล ได้อย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยได้เสนอแนะการออกแบบวางแผนผังศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ เมืองพัทยา โดยแบ่งประเภทตามการใช้ประโยชน์ในแต่ละเขตพื้นที่ ดังนี้



รูปที่ 6 แสดงผังลักษณะของพื้นที่ในการใช้งานแบ่งแยกตามกลุ่มผู้ใช้สอยอาคาร

การศึกษาแนวทางการออกแบบศูนย์กิจกรรมของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณเมืองพัทยา ทำให้เกิดข้อค้นพบและข้อเสนอแนะตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นนี้ ซึ่งข้อค้นพบและแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับการเป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการออกแบบ เพื่อตอบรับการใช้พื้นที่ทั้งผู้สูงอายุและลูกหลานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างกลมกลืนให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ เป็นการสร้างคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุได้มีความสุขหลังวัยเกษียณ

เอกสารอ้างอิง

- [1] Kotler, Philip, Bowen, John and Makens, James C. 2006. **Marketing for Hospitality and Tourism**. Better World Books (Mishawaka, IN, U.S.A.)
- [2] Chunha ratsamee, S. 2012. **Situation of Thai elderly**. On March 29, 2559, from http://www.m-society.go.th/document/statistic/statistic_7722.pdf.
- [3] National Statistical Office. 2014. **The 2014 Survey of The Older Persons in Thailand**. On March 29, 2559, from <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/older57.pdf>
- [4] Boonphak, K. 2014. **Exercise Behaviors of People in Public Parks in The Bangkok Metropolitan Area**. Journal of Industrial Education, 13(2)., p. 74.
- [5] Yodpetch, S. 2544. **Social Welfare for Aging People 2001**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- [6] Kittisuksathit, S. 2014. **Quality of Life and the Standard Level of Mental Health among Thai Elderly**. Publisher: Institute for Population and Social Research, Mahidol University; Nakhon Pathom
- [7] Tuaycharoen, N. 2013. **The Reduction of Discomfort Glare from Windows by Interesting Views in School Classroom in Thailand's Climate**. Faculty of Architecture, Naresuan University.
- [8] Luangpaiboon, P. 1987. **Social welfare program in the Senior Citizen Club : A case study in Bangkok**. Faculty of Social Administration, Thammasat University.